

Türkçe İntihar Notlarında Dilsel Tuhafılık ve Bilişsel Süreç İşaretleyicileri

Hülya Kocagül¹

Kocagül, H. (2025). Türkçe intihar notlarında dilsel tuhafılık ve bilişsel süreç işaretleyicileri. *Nesne*, 13(36), 146-165. DOI: 10.7816/nesne-13-36-03

Anahtar kelimeler

Adli dilbilim,
intihar notları,
dilsel tuhafılık,
bilişsel süreç
işaretleyicileri,
yazar analizi

Keywords

Forensic linguistics,
suicide notes,
linguistic oddness,
cognitive process
markers, authorship
analysis

Öz

Bu çalışma, gerçek Türkçe intihar notlarını kurgusal olanlardan ayırt eden dilsel özellikleri belirlemeyi amaçlamaktadır. Kuramsal çerçeve olarak Shneidman'ın (1985) Bilişsel Daralma teorisi ile Shapero'nun (2011) Dilsel Tuhafılık yaklaşımı bütünleştirilmiştir. Analiz için doğrulanmış haber kaynaklarından elde edilen gerçek notlar ve Türk edebiyatı ile televizyon dizilerinden seçilen kurgusal notlardan oluşan 20 metinlik bir bütüne derlenmiştir. Çalışmada çok katmanlı bir analiz modeli uygulanmıştır. İlk katman LIWC bilişsel süreç kategorilerinin (içgörü, nedensellik, kesinlik, belirsizlik) Türkçeye uyarlanmasını içermektedir. İkinci katman Türkçeye özgü biçim-sözdizimsel ölçütleri kapsamaktadır: Zaman eşiği işaretleyicisi artık, helallik kalıbı, -DI/-mİş tanıtıcılık karşıtlığı ve boş özne ihlalleri. Üçüncü katman Shapero'nun tuhafılık kriterlerini (duygusal aşırılık, gündelik detaylar, somut talimat) uygulamaktadır. Kurgusal notlarda içgörü sözcükleri, nedensellik ifadeleri, duygusal aşırılık öğeleri ve belirgin adıl kullanımı daha yüksek oranlarda görülmüştür. Gerçek notlarda ise artık, gündelik detaylar ve somut talimatlar belirgin biçimde daha siktir. Cinsiyet dağılımında anlamlı bir farklılık gözlenmiştir: Gerçek not yazarlarının büyük çoğunluğu erkektir; kurgusal notlarda ise kadın karakterler baskındır. Sonuçlar, Türkçeye özgü ölçütlerin—özellikle bilişsel daralmanın sözcüksel yansıması olan artık ve kültürel bir ölüm ritüeli olarak helallik kalıbının—belirgin adli göstergeler sunduğunu ortaya koymaktadır. Çalışma, şüpheli ölüm vakalarında metin özgünlüğünün değerlendirilmesi için ön bir kontrol listesi önermektedir.

Linguistic Oddness and Cognitive Process Markers in Turkish Suicide Notes

Abstract

This study identifies the linguistic features distinguishing genuine Turkish suicide notes from fictional ones. The theoretical framework integrates Shneidman's (1985) Cognitive Constriction theory with Shapero's (2011) Linguistic Oddity approach. A corpus of 20 texts was analyzed: genuine notes from verified news sources and fictional notes from Turkish literature and television dramas. A multi-layered analytical model was applied. The first layer adapted LIWC cognitive process categories (insight, causation, certainty, uncertainty) to Turkish. The second layer examined Turkish-specific morphosyntactic parameters: the temporal threshold marker *artık*, the forgiveness formula, the -DI/-mİş evidentiality contrast, and pro-drop violations. The third layer applied Shapero's oddity criteria (melodrama, mundane details, instructions). Fictional notes showed higher frequencies of insight words, causation expressions, melodramatic elements, and overt pronoun use. Genuine notes exhibited markedly higher rates of *artık*, mundane details, and concrete instructions. Gender distribution revealed notable asymmetry: genuine note writers were predominantly male, consistent with Turkey's suicide statistics, whereas female characters predominated in fictional notes. The results demonstrate that Turkish-specific parameters—particularly *artık* as a lexical manifestation of cognitive constriction and the forgiveness formula as a cultural death ritual—offer salient forensic indicators. The study proposes a preliminary checklist for assessing text authenticity in suspicious death cases..

Makale Bilgisi

Geliş tarihi: 7 Eylül 2025

Düzeltilme tarihi: 28 Ekim 2025

Kabul tarihi: 21 Kasım 2025

DOI: 10.7816/nesne-13-36-03

¹ Dr. Öğr. Görevlisi, İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Dil Bilimi Bölümü, hulya.kocagul(at)medeniyet.edu.tr, ORCID: 0009-0001-3188-0907

Bir kişinin ölümünden önce geride bıraktığı yazılı metin, adli soruşturmalarda yazarlık ve niyet belirleme açısından delil işlevi görebilir ancak bu metnin gerçekten intihar eden kişi tarafından mı yazıldığı, yoksa ölümü örtbas etmek ya da başka amaçlarla mı kurgulandığı sorusu, adli bilimler için soruşturmanın seyrini doğrudan etkileyen bir belirsizlik yaratmaktadır (Black, 1993; Shapero, 2011). Gerçek bir intihar notu, yazarının son anlarındaki zihinsel durumunu yansıtan istem dışı bir üretilidir. Shneidman'ın (1985, s. 138) ifadesiyle bu metinler, kişinin bilincine açılan bir pencere işlevi görür. Leenaars (1988, s. 34) de bu belgeleri bireyin yaşamına son vermeden önceki "son iletişim çabası" olarak nitelendirmiş ve psikolojik otopsi çalışmalarındaki değerini vurgulamıştır.

İntihar vakalarında not bırakma davranışı, farklı toplumlarda değişkenlik gösterir. Örneğin, uluslararası literatürde not bırakma oranı %15 ile %38 arasında raporlanırken (O'Connor ve ark., 1999), Türkiye özelinde ise Karbeyaz ve arkadaşları (2014), Eskişehir'deki adli ölümleri inceledikleri çalışmada intihar olgularının %42.1'inde yazılı not, SMS veya sosyal medya mesajı biçiminde bir veda notu bulunduğunu saptamıştır. Bu oran, not bırakma davranışının Türk toplumunda görece yaygın olduğuna işaret etmektedir.

Adli dilbilim, bu tür metinlerin çözümlenmesinde temel bir işlev üstlenir. McMenamin (2002, s. 86), alanı "dilbilimsel yöntemlerin adli bağlamlara uygulanması" olarak tanımlamıştır. Yazar belirleme, stilistik analiz ve söylem incelemesi gibi alt dallar, dil aracılığıyla gizli kalmış niyetleri ve davranış örüntülerini ortaya çıkarmaya olanak verir (Coulthard ve Johnson, 2007). Şüpheli bir ölümden ele geçirilen notun yazarının kim olduğunu bulmak veya o notun özgün mü yoksa sahte mi olduğunu ayırt etmek bu disiplinin uğraşlarından biridir. Black'e (1993) göre kurgusal notlar, yazarın intihar psikolojisini taklit ettiği bir performans içerir; ancak gerçek notların taşıdığı bilişsel ve duygusal ağırlık, bu taklit metinlerde tam karşılığını bulamaz. Alacaklılardan kaçmak, dikkat çekmek ya da yeni bir kimlikle hayata başlamak isteyen bireyler bu yola başvurabilir. Daha vahim senaryolarda ise fail bir cinayeti intihar gibi göstermek amacıyla kurbanın ağzından sahte bir not kaleme alabilir. Her iki durumda da adli dilbilimci, metnin dilsel dokusunu inceleyerek özgünlük değerlendirmesi yapar ve soruşturmaya kritik kanıtlar sunar.

Türkiye'de adli dilbilim görece yeni bir alan olmakla birlikte intihar notları üzerine yapılmış çalışmalar bulunmaktadır. Tanrıvere (2016), Türkçe intihar mektuplarını tür ve içerik açısından incelemiş, bu metinlerin kendine özgü bir söylem türü oluşturduğunu ileri sürmüştür. Canbolat (2018) ise erkeklerin bıraktığı notlardaki zihinsel temsilleri nitel bir yaklaşımla ele almış; intiharın ilişkisel boyutuna ve Öteki'yle kurulan diyaloga odaklanmıştır. Bu çalışma, Shneidman'ın (1985) bilişsel daralma kavramını Shapero'nun (2011) dilsel tuhafılık çerçevesiyle birleştirerek Türkçe intihar notlarında gerçeklik göstergesi olabilecek dilsel ölçütleri Türkçenin tipolojik özellikleri ışığında sorgulamaktadır. Bu doğrultuda, öncelikle intihar notlarının dilbilimsel incelemesinin tarihsel gelişimi ele alınacak, ardından gerçeklik tespiti kriterleri, LIWC tabanlı bilişsel süreç işaretleyicileri ve Türkçeye özgü dilbilimsel ölçütler sırasıyla tartışılacaktır.

İntihar Notlarının Dilbilimsel İncelenmesi

İntihar notlarını bilimsel olarak inceleme fikri 1950'lerde Edwin Shneidman tarafından Los Angeles Adli Tabipliği arşivlerinde ortaya çıktı. Shneidman bu metinlerin sıradan delillerden fazlası olduğunu yazarın ölümden hemen önceki zihin durumunu yansıtan belgeler olduğunu fark etti. Shneidman ve Farberow 1957'de özgün bir karşılaştırma yöntemi geliştirerek gerçek notları, intihar düşüncesi olmayan kişilere yazdırılan kurgusal notlarla yan yana koyarak iki metin türü arasındaki farkları ortaya çıkarıp bu alanın metodolojik temelini oluşturdular.

Shneidman'ın alana kazandırdığı kavramlardan bir diğeri olan “psikolojik otopsi” de ölüm nedeninin belirsiz kaldığı olaylarda özellikle kaza mı, intihar mı, cinayet mi ayırt edilemediğinde psikolojik intihar yöntemiyle ölen kişinin niyetini geriye dönük olarak yeniden kurgulamayı hedefler (Shneidman, 1993). İntihar notu, bu süreçte merkezi bir konumdadır çünkü yazarın ölümden hemen önceki bilişsel durumunu ve kararını en doğrudan yansıtan veri kaynağıdır (Leenaars, 1988). Notun özgünlüğünün doğrulanması ya da sahteliğinin ortaya çıkarılması, ölümün hukuki nitelendirmesini ve soruşturmanın seyrini doğrudan etkileyebilir.

Leenaars (1988, 1996), Shneidman'ın kuramsal çalışmasını genişleterek intihar notlarını çözümlemek için çok boyutlu bir model önerdi. Bu modele göre notlar, iki temel eksenle okunabilir. Birincisi içsel süreçlerdir: dayanılmaz psikolojik acı, bilişsel daralma, belirsizlik ve başa çıkma kapasitesinin çöküşü bu eksenle yer alır. İkincisi ise kişilerarası süreçlerdir: Reddedilme, ilişkisel çatışmalar ve kaçış temaları bu boyutu oluşturur. Leenaars'ın yaklaşımı, intihar notlarını yalnızca bireysel bir veda metni olarak değil, yazarın psikolojik çıkmazını ve ilişkisel dinamiklerini sergileyen bir söylem türü olarak konumlandırır.

Bu kuramsal çerçevenin ana bölümünü bilişsel daralma kavramı oluşturur. Shneidman'a (1985) göre intihar krizindeki birey, olası çözümlerin dramatik biçimde daraldığı bir tünel vizyonuna girer. Zihin, esnek düşünme kapasitesini yitirir ve seçenekleri ya dayanılmaz acıya katlanmak ya da bilinci sonlandırmak (Jobes ve Nelson, 2006) gibi ikili bir yapıya indirger. Bu daralma hali de notların diline doğrudan yansır. Al-Mosaiwi ve Johnstone'un (2018) bulguları, intihar düşüncesiyle ilişkili metinlerde "asla", "her zaman", "hiçbir şekilde" gibi bütünlük ifadelerinin belirgin biçimde arttığını göstermiştir. Gerçek intihar notları, duygusal süslemeden arınmış, pragmatik ve talimat ağırlıklı bir dil (Black, 1993; Leenaars, 2010) ile bu bilişsel sıkışmışlık halinin izlerini taşır. Shneidman'ın (1985) vurguladığı gibi, intihar bir eylem değil, dayanılmaz acıdan kaçış girişimidir ve bu kaçış, notların sözcüksel dokusunda da kendini ele verir.

Gerçeklik Tespiti Kriterleri

Şüpheli bir ölümden ele geçirilen notun gerçek mi yoksa sahte mi olduğunu belirlemek için adli dilbilimciler çeşitli kriterler geliştirmiştir. Bu çabanın kökleri Shneidman ve Farberow'un (1957) gerçek ve kurgusal notları karşılaştırdığı çalışmaya uzanır. Araştırmacılar, gerçek not yazarlarının elektrik faturası, evcil hayvanın maması, ödünç alınmış bir kitap gibi dışarıdan önemsiz görünen ayrıntılara yer verdiğini saptamıştır. Sahte notlarda ise bu tür pragmatik içerik ya bulunmamakta ya da bağlamla çelişmektedir.

Stilometrik çalışmalar da erken dönemde başlamıştır. Osgood ve Walker (1959) sözcük türleri üzerinden bir ayırım önermiş, Ogilvie ve arkadaşları (1966) bu yaklaşımı geliştirmiştir. Gregory (1999) her iki çalışmayı sentezleyerek tümce yapısı ve denetim odağını da içeren bir model kurmuştur. Gerçek notlarda isim ve fiil oranı daha yüksekken sahte notlarda "düşünmek", "bilmek", "sanmak" gibi bilişsel süreç fiilleri öne çıkar. Shneidman (1973) ise gerçek notların duygusal açıdan donuk sayılabilecek yalın bir ton taşıdığını vurgulamıştır. Buna karşın kurgusal metinler toplumun intihar hakkındaki kalıpyargılarını yansıtır ve abartılı, klişe dolu bir dil kullanır (Gregory, 1999, s. 127-156).

Adli analizlerdeki erken dönem yaklaşımlardan biri olan Stephen Black (1993), sahte notların, gerçek bir intiharın psikolojik yükünden yoksun bir rol yapma ürünü olduğunu vurgulamıştır. Black, bu metinlerdeki tutarsızlıkların, yazarın gerçek bir intihar motivasyonuna sahip olmamasından kaynaklandığına dikkat çekmiştir. Gibbons (2003) ve Olsson (2008) ise notlardaki bilgi sunumunun dengesizliği incelemiştir. Aşırı detaylandırma kavramı bu çalışmalardan doğmuştur. Eşe yazılan bir notta "Sen, yirmi yıllık karım Ayşe" gibi bir hitap buna örnek gösterilebilir. Yazar, metnin inandırıcılığını artırmak veya durumu üçüncü şahıslara açıklamak amacıyla, muhatabın zaten bildiği bilgileri gereksiz yere tekrar eder. Bunun karşı kutbunda yetersiz

detaylandırma yer alır. "Her şey", "bütün bunlar" gibi belirsiz göndermeler bağlamın gerektirdiği somut ayrıntılardan yoksundur ve kurgusalıya işaret edebilir.

Bunlara paralel olarak, Jones ve Bennell (2007) gerçek yazarların cenaze, miras ya da gündelik işler gibi konularda verdikleri yönergelerle ölümden sonraki süreci düzenlemeye çalıştığını göstermiştir. Shapero (2011) tüm bu bulguları dilsel tuhaflık kavramı altında toplamış bu kavramı metnin bağlamıyla, yazarın kimliğiyle ya da muhatabıyla uyuşmayan her türlü dilsel sapma olarak belirlemiştir. Bu yüzden kurgusal notlar intiharın psikolojik gerçekliğinden uzak oldukları için tuhaflık ve uyumsuzlukları daha sık barındırdığını ileri sürer (Shapero, 2011).

LIWC ve Bilişsel Süreç İşaretleyicileri

Bir metnin yazarı hakkında en fazla ipucunu veren öğeler çoğu zaman içerik taşıyan sözcükler değil fark edilmeden kullanılan işlev sözcükleridir (Pennebaker, 2011). Adıllar, bağlaçlar, edatlar gibi dilbilgisel birimler beyinde içerik sözcüklerinden farklı biçimde işlenir ve kullanımları büyük ölçüde bilinçdışı gerçekleşir (Chung ve Pennebaker, 2007; Tausczik ve Pennebaker, 2010). Bu nedenle işlev sözcükleri aracılığıyla intihar notları bağlamında yapılan analiz yazarın bilişsel yükünü ve sosyal bağlarını ortaya çıkaran bir pencere sunar çünkü yazar ne söylediğini kontrol edebilir ama nasıl söylediğini nadiren fark eder.

Bu anlayışı sistematik bir araştırma aracına dönüştüren Pennebaker ve arkadaşları, Linguistic Inquiry and Word Count (LIWC) yazılımını geliştirmiştir. Program, metindeki her sözcüğü önceden tanımlanmış psikolojik ve dilbilimsel kategorilerle eşleştirerek kategori bazında kullanım oranlarını hesaplar (Pennebaker ve ark., 2001, 2015). LIWC'nin temel varsayımı, insanların sözcük tercihlerinin zihinsel sağlık, sosyal konum ve düşünce süreçleri hakkında güvenilir göstergeler barındırdığıdır (Boyd ve ark., 2022). İntihar eden ve etmeyen şairlerin eserlerini karşılaştıran Stirman ve Pennebaker (2001), birinci tekil şahıs adıllarının yoğun kullanımının, yazarın dikkatinin dış dünyadan kendine döndüğünü ve depresif bir odaklanmayı işaret ettiğini göstermiştir.

LIWC'nin bilişsel süreçler kategorisi, intihar notlarının çözümlenmesinde yardımcı olmaktadır. Bu kategori anlamak, fark etmek, bilmek, düşünmek gibi içgörü sözcüklerini içerir, yazarın yaşadığı durumu kavramaya çalıştığını yansıtır ancak bu sözcüklerin aşırı kullanımı, eylemi mantıklı hale getirme çabasına da işaret edebilir (Pestian ve ark., 2012). Çünkü, bu yüzden, dolayısıyla gibi nedensellik ifadeleri olaylar arasında sebep-sonuç ilişkisi kurma girişimini gösterir. Asla, her zaman, kesinlikle, hiçbir zaman gibi kesinlik bildiren bütünlük ifadeleri de Shneidman'ın bilişsel daralma kavramıyla örtüşür: bu ifadelerin yoğunluğu, yazarın esnek düşünme kapasitesini yitirdiğini ve iki kutuplu bir mantığa sıkıştığını gösterir (Al-Mosaiwi ve Johnstone, 2018). Son olarak belirsizlik sözcükleri -belki, sanırım, muhtemelen, galiba- karar sürecindeki tereddüdü yansıtır.

İşlev sözcüklerinin bir diğer boyutu da sosyal süreç göstergeleridir. "Biz" gibi çoğul adılların azalması sosyal yalnızlaşma, olumsuz duygu sözcüklerinin artması ise yaşanan psikolojik acının dilsel yansımaya işaret eder (Pennebaker ve ark., 2015; Tausczik ve Pennebaker, 2010). Bu örüntüler, intihar notlarının yalnızca içerik değil, dilbilgisi açısından da yazarın ruh halini ele verdiğini göstermektedir.

Türkçeye Özgü Dilbilimsel Ölçütler

İntihar notlarının dilbilimsel örüntülerinin çözümlemesi büyük ölçüde İngilizce veriler üzerinden şekillenmiştir ancak Türkçe, zengin çekimsel morfolojisi sayesinde özne bilgisini yüklem üzerinde taşıyan boş özne parametresine sahip bir dil olduğundan, açık özne zamirlerinin kullanımı zorunlu olmayıp genellikle

vurgu, karşıtlık veya konu değişimi gibi belirli söylemsel-pragmatik işlevlerin gerekli kıldığı durumlarda tercih edilmektedir. Dolayısıyla Türkçenin morfolojik zenginliği, sondan eklemeli yapısı, tanıtısalılık sistemi ve boş özne kullanımı evrensel kriterlerin yanı sıra dile özgü ölçütlerin de değerlendirilmesini zorunlu kılar. Bu bölüm, Türkçe intihar notlarının gerçekliğini belirlemede işlevsel olabilecek dört ölçütü ele almaktadır: helallik kalıbı, tanıtısalılık ekleri, adıl kullanımı ve *artık* sözcüğü.

Helallik Kalıbı

Türkçe intihar notlarını Batı literatüründeki örneklerden ayıran en belirgin kültürel unsur, helallik isteme ediminin varlığıdır (Canbolat, 2018). Canbolat (2018), bu metinlerde basit bir af dilemenin ötesinde, "hakkını helal et" kalıbının dini ve kültürel bir arınma ritüeli olarak işlev gördüğünü tespit etmiştir. Bu kalıp, yazarın sadece geride kalanlarla vedalaşmasını değil, aynı zamanda öteki dünyayla ilişkisini düzenleme ve sorumluluktan arınma çabasını yansıtır. Karbeyaz ve arkadaşlarının (2014) Eskişehir örnekleminde, intihar notlarının büyük çoğunluğunda Allah'tan af dileme ve helallik isteme ifadelerine rastlanmıştır. Adli bağlamda bu kalıbın değerlendirilmesi dikkat gerektirir çünkü helallik ifadelerinin varlığı ya da yokluğu, yazarın sosyo-kültürel profiliyle tutarlı olmalıdır. Seküler bir yaşam tarzına sahip olduğu bilinen bir bireyin notunda yoğun dini terminoloji ve helallik kalıplarının yer alması, metnin kurgusalılığına dair şüphe uyandırabilir (Canbolat, 2018).

Tanıtısalılık: -DI / -mİş Karşıtlığı

Türkçe, bilginin kaynağını dilbilgisel olarak kodlayan bir dildir. Bu tanıtısalılık sistemi, intihar notlarındaki kararlılık ve deneyim algısının çözümlenmesinde işlevsel bir çözümleme aracı sunar. Gül (2010), -DI ekinin doğrudan tanıklık edilen olayları, -mİş ekinin ise dolaylı bilgiyi veya çıkarımı kodladığını belirtir. Gerçek intihar notlarında, yazarın kendi kararından ve deneyiminden söz ederken "karar verdim", "yoruldum", "bıktım" gibi sözcüklerle -DI ekini tercih etmesi beklenir. Bu kullanım, yazarın süreci bizzat yaşadığını ve zihinsel hazırlığını tamamladığını gösterir. Buna karşılık Yavaş (1980), -mİş ekinin bir "üstlenmeme kipliği" olarak işlev görebildiğini ve konuşucunun olayla arasına psikolojik mesafe koyduğunu vurgular. Bir intihar notunda kişinin kendi eylemlerinden bahsederken yoğun -mİş kullanımı örneğin; "Bunalıma girmişim", "Yapamamışım" gibi, yazarın kendi deneyimine yabancılaştığını ya da metnin başkası tarafından kurgulandığını düşündürebilir.

Boş Özne ve Adıl Kullanımı

Türkçe, boş özne ölçütüne sahip bir dil olduğu için fiil çekimindeki kişi ekleri özneyi zaten belirttiğinden, "ben", "sen", "o" gibi açık adılların ayrıca kullanılmasına gerek yoktur (Turan, 1995). Ancak bu adılların ne zaman açık biçimde kullanıldığı ne zaman kullanılmadığı, adli dilbilim açısından önemli bir gösterge olarak kullanılabilir. Enç (1986) ve Çınar (2024), Türkçede açık adılların yalnızca vurgu, karşıtsallık veya konu değişimi gibi işlevler taşıdığına tercih edildiğini göstermiştir. Gerçek bir intihar notunda yazar, doğal dil akışı içinde "Gidiyorum", "Dayanamıyorum" gibi boş özneler kullanabilir. Öte yandan sahte notlarda, failin kurbanın kimliğine bürünme çabası "Ben artık dayanamıyorum, ben gidiyorum, ben yoruldum" gibi gereksiz ve yapay bir "Ben" tekrarına yol açabilir. Bu durum, Türkçenin doğal sözdizimine aykırı bir aşırı öznelleştirme örneğidir (Çınar, 2024) ve Shapero'nun (2011) aşırı detaylandırma kavramıyla da örtüşebilir.

Artık Sözcüğü

Shneidman'ın (1985) bilişsel daralma kavramı, intihar krizindeki bireyin seçeneklerinin tükendiği ve tünel vizyonuna girdiği zihinsel durumu tanımlar. Türkçede bu bilişsel sıkışmışlığın en güçlü sözcüksel

karşılığı “artık” sözcüğüdür. Osgood ve Walker'ın (1959) bütünlük ifadeleri kategorisine giren bu ifade, yazarın dayanma kapasitesinin sonuna geldiğini ve geleceğe dair alternatifleri kapattığını gösterir. Bu sözcük, notlarda bir durumun değiştiğini ve geri dönüşü olmayan zamansal bir eşige ulaşıldığını "Artık yapamıyorum", "Artık bitti", "Artık dayanamıyorum" tümcelerıyla kendini gösterebilir. Tanrıvere (2016), Türkçe intihar notlarında artık sözcüğünün "asla", "hiç", "tek yol" gibi kesinlik bildiren ifadelerle birlikte kullanıldığını ve bu örüntünün yazarın zihnindeki belirsizliğin sona erdiğinin dilsel kanıtı olduğunu vurgular. Sahte notlarda ise bu tür kesinlik zarfları yerine, daha fazla belirsizlik ve gerekçelendirme çabası gözlemlenmektedir.

Yöntem

İşlem

Çalışma, gerçek ve kurgusal Türkçe intihar notlarını karşılaştıran betimsel bir araştırma deseni üzerine kurulmuştur. Metodolojik çerçeve, Shneidman ve Farberow'un (1957) öncülük ettiği ve Ioannou ile Debowska'nın (2014) geliştirdiği karşılaştırmalı yaklaşımı temel alır. Bu yaklaşım, gerçek intihar notları ile intihar niyeti taşımayan bireylerden elde edilen kurgusal metinler arasındaki ayırt edici özellikleri belirlemeyi hedefler. Analiz sürecinde, metinlerin gerçek intihar psikolojisini yansıtan bir "içeriden" bakışla mı, yoksa toplumsal klişelere dayalı bir "dışarıdan" bakışla mı yazıldığı sorgulanmıştır. Olsson (2008) ve Shapero (2011), bu ayrımın adli dilbilimsel çözümlemelerde temel bir eşik olduğunu vurgular.

Araştırma Soruları

Çalışma, Türkçe intihar notlarının gerçekliğini belirleyebilecek dilsel işaretleyicileri ortaya koymak üzere dört araştırma sorusuna yanıt aramaktadır (Tablo 1).

Tablo 1

Araştırma Soruları

Kod	Araştırma Sorusu
AS1	Gerçek ve kurgusal notlar, sözcük sayısı ve sözdizimsel yapı gibi biçimsel özelliklerde nasıl farklılaşır?
AS2	İçgörü, nedensellik ve kesinlik/belirsizlik ifadeleri açısından iki bütüncü arasında nasıl bir ayrım gözlemlenir?
AS3	Helallik kalıbı, -DI/-mİş tanıtısal ekleri ve boş özne kullanımı gerçeklik tespitinde ayırt edici olabilir mi?
AS4	Shapero'nun (2011) dilsel tuhaflık kriterleri Türkçe bağlamda nasıl işler?

Hipotezler

Literatürdeki kuramsal ve deneysel bulgular ışığında on hipotez oluşturulmuştur (Tablo 2).

Tablo 2

Araştırma Hipotezleri ve Kuramsal Dayanakları

Kod	Hipotez	Dayanak
H1	Kurgusal notlarda kadın karakter oranı, Türkiye'nin gerçek intihar demografisinden yüksektir.	Canetto ve Lester (2002); Karbeyaz ve ark. (2014)
H2a	Kurgusal notlarda içgörü sözcükleri daha yoğundur.	Black (1993); Ogilvie ve ark. (1966)
H2b	Kurgusal notlarda nedensellik ifadeleri daha siktir.	Leenaars (1988); Shneidman (1985)
H2c	Gerçek notlarda artık sözcüğü daha sık görülür.	Al-Mosaiwi ve Johnstone (2018); Shneidman (1985)

Kod	Hipotez	Dayanak
H3a	Gerçek notlarda helallik kalıbı daha yaygındır.	Canbolat (2018); Karbeyaz ve ark. (2014)
H3b	Gerçek notlarda -DI eki oranı, kurgusal notlardaki -mİş oranından yüksektir.	Gül (2010); Yavaş (1980)
H3c	Kurgusal notlarda açık adil kullanımı daha yüksektir.	Çınar (2024); Roubidoux (2012); Shapero (2011)
H4a	Kurgusal notlarda duygusal aşırılık oranı daha yüksektir.	Shapero (2011)
H4b	Gerçek notlarda gündelik detaylar oranı daha yüksektir.	Shapero (2011)
H4c	Gerçek notlarda somut talimat oranı daha yüksektir.	Black (1993); Ioannou ve Debowska (2014)

Örneklem

Gerçek Notlar Bütüncesi

Gerçek intihar notlarına erişim, araştırmacılar için bir engel oluşturur. Swales'in (1996) tanımıyla adli makamların veya ailelerin mahremiyetinde kalan "örtülü türler" sınıfına girer ve kamusal dolaşıma nadiren çıkar (Samraj ve Gawron, 2015; Tanrıvere, 2016). Bu nedenle çalışmada, Pastika ve arkadaşlarının (2025) metodolojisine benzer şekilde, doğrulanmış haber kaynakları ve polis ifadelerine atıf yapan medya içerikleri üzerinden bir veri toplama süreci izlenmiştir.

Gerçek notlar bütüncesi, 2008–2025 yılları arasında Türkiye'de gerçekleşen ve ulusal basında (Milliyet ile Hürriyet gazetelerinin çevrimiçi arşivleri) tam metin olarak yayımlanan on intihar vakasından derlenmiştir. Bütüncenin betimsel özellikleri Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3

Gerçek Notlar Bütüncesinin Betimsel Özellikleri

Değişken	Değer
Not sayısı	10
Toplam sözcük	1283
Ortalama sözcük sayısı (M)	128,3
Sözcük aralığı	20–409
Erkek / Kadın	%70 (n = 7) / %30 (n = 3)
Zaman aralığı	2008–2025

Not başına düşen ortalama sözcük sayısı (128,3), uluslararası literatürle tutarlılık ortaya koymaktadır. Teixeira ve arkadaşları (2021), 139 gerçek intihar notunu inceledikleri çalışmada ortalama uzunluğu 120 (± 12) sözcük olarak raporlamıştır. Bütüncedeki geniş aralık (20–409 sözcük) ise Samraj ve Gawron'un (2015) intihar notları standart bir uzunluğa sahip değildir tespitini doğrular çünkü bu notlar birkaç sözcükten uzun denemelere kadar çeşitlilik gösterir. Cinsiyet dağılımı açısından notların yüzde yetmişi erkekler, yüzde otuzu kadınlar tarafından yazılmıştır. Bu oran, Karbeyaz ve arkadaşlarının (2014) Eskişehir örneklemindeki demografik yapıyla örtüşmektedir.

Çalışmada kullanılan veriler, kamuya açık haber kaynaklarının arşivlerinden derlenmiştir. İntihar notlarının tam metinleri, ulusal basında yayımlanan ve adli makamlarca doğrulanmış haberlerden elde edilmiştir. Veriler herhangi bir kişisel bilgi içermeyecek şekilde anonimleştirilmiş olup, kamuya açık arşivlerden derlendikleri için etik kurul onayı gerektirmemektedir.

Kurgusal Notlar Bütüncesi

Kurgusal bütüncenin oluşturulmasında Black'in (1993) metodolojik eleştirileri yol gösterici olmuştur. Shneidman ve Farberow'un (1957) klasik çalışmalarında kullanılan "simüle edilmiş" notlar, kontrollü ortamda sıradan gönüllülere yazdırılmıştı ancak Black, bu tür "rol yapma" egzersizlerinin, katılımcının geçmiş depresyon veya psikolojik istikrarsızlık öyküsünü yansıtip yansıtmadığının belirsiz kalması nedeniyle metodolojik sorunlar taşıdığını vurgulamıştır. Bu eleştiriden hareketle, mevcut çalışmada sıradan bireyler yerine profesyonel kurgu üreticilerden senarist ve romancıların metinleri tercih edilmiştir. Bu tercihin bir sınırlılığı da göz önünde bulundurulmalıdır. Profesyonel yapımlarda senaristler ve romancılar psikoloji danışmanlarından destek almış olabilir. Bu durum kurgusal notların gerçek intihar psikolojisine yakınsamasına yol açabilir ve iki bütünce arasındaki farkların olduğundan daha küçük çıkmasına neden olabilir.

Kuramsal dayanak ise, kurgusal metinlerin intiharın psikolojik gerçekliğinden ziyade toplumun bu olguya dair "kültürel senaryolarını" yansıtmasıdır (Canetto ve Lester, 1998). Shapero'ya (2011) göre, intihar niyeti taşımayan bireyler veya kurgu yazarları intihar eden birinin nasıl konuşması gerektiğine dair toplumsal klişelere ve "ideal intihar" imajına dayanarak yazar. Bu metinler, gerçek bir kriz anının bilişsel daralmasını değil, toplumun intihar olgusuna atfettiği duygusal aşırılık beklentilerini temsil eder (Leenaars, 1988).

Kurgusal bütünce, Türk edebiyatının klasik eserlerinden ve popüler televizyon dizilerinden seçilen on metinden oluşmaktadır. Bu metinlerin tamamı, olay örgüsü içinde bir karakterin intihar etmeden önce bıraktığı açıkça belirtilen notlardır. Kaynak dağılımı Tablo 4'te, bütüncenin betimsel özellikleri ise Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 4

Kurgusal Notların Kaynak Dağılımı

Kategori	n	Kaynaklar
TV dizileri	6	Ezel, Cennetin Gözyaşları, Alev Alev, Aşkın Bedeli, Kalp Atışı, Yalancı
Edebiyat	4	Tutunamayanlar, Muhadarat, Akşam Güneşi, Şefika'nın Nedâmeti

Tablo 5

Kurgusal Notlar Bütüncesinin Betimsel Özellikleri

Değişken	Değer
Toplam sözcük	1240
Ortalama sözcük sayısı (<i>M</i>)	124.0
Sözcük aralığı	36–384
Erkek / Kadın	%20 (<i>n</i> = 2) / %80 (<i>n</i> = 8)
Zaman aralığı	1892–2020

Kurgusal bütüncenin geniş zaman aralığı (1892–2020), metodolojik bir tercih olarak değerlendirilmelidir çünkü bu çalışmanın amacı, belirli bir dönemin kurgusal temsilini incelemek değil, Türk edebiyatı ve medyasında intiharın nasıl kurgulandığına dair genel örüntüleri ortaya koymaktır. Stack ve Bowman'ın (2017) sinematik intihar temsillerini incelediği çalışmada gösterildiği üzere, kurgusal anlatılardaki intihar temsili dönemden bağımsız olarak benzer duygusal aşırılık kalıplara dayanmaktadır. Ayrıca çalışmanın

odağı sözcüksel modernleşmeden ziyade bilişsel ve yapısal örüntüler olduğundan içgörü sözcükleri, nedensellik ifadeleri, adıl kullanımı gibi dilsel değişimin etkisi sınırlı kalmaktadır. Osmanlı dönemi metinleri (Muhadarat, Şefika'nın Nedâmeti) günümüz Türkçesine aktarılmış halleriyle analiz edilmiştir. Bununla birlikte tarihsel zaman aralığının olası bir etki karışımı yaratabileceği göz ardı edilmemelidir. Eski metinlerdeki bazı dilsel farklılıklar gerçek ve kurgu ayırımından değil Türkçenin tarihsel evriminden kaynaklanıyor olabilir. Bu olasılık bulguların yorumlanmasında bir önkabul olarak akılda tutulmalıdır.

Dikkat çekici bir bulgu, notların yüzde sekseni (s=8) kadın karakterlere atfedildiği için cinsiyet dağılımındaki dengesizliktir. Bu oran, gerçek intihar istatistikleriyle erkeklerde daha yüksek tamamlanmış intihar oranları çelişmektedir. Ancak Eisenwort ve arkadaşlarının (2014) belirttiği gibi, medyada ve kurgusal anlatılarda intihar, duygusal ilişkiler ve ailevi sorunlar üzerinden çerçevelenen kadınsı bir eylem olarak sunulma eğilimindedir. Kurgusal bütüncedeki bu asimetri, senarist ve yazarların intiharı kadın karakterler üzerinden işlenen duygusal aşırılık bir anlatı aracı olarak kullandığı yönündeki cinsiyetlendirilmiş senaryo tezini destekler niteliktedir (Canetto ve Lester, 1998).

Veri Toplama Araçları

İntihar notlarının dilbilimsel ve psikolojik katmanlarını ortaya çıkarmak için çok boyutlu bir kodlama sistemi uygulanmıştır. Veriler üç eksenle çözümlenmiştir: (a) evrensel bilişsel süreçleri ölçen LIWC kategorilerinin Türkçe uygulaması, (b) Türkçenin biçimbilimsel-sözdizimsel yapısından kaynaklanan dile özgü ölçütler ve (c) adli bağlamda sahtelik/gerçeklik ayırımını sağlayan dilsel tuhaflik kriterleri. LIWC kategorilerinin Türkçe uygulaması Tablo 6'da, Türkçeye özgü analiz ölçütleri Tablo 7'de ve dilsel tuhaflik kategorileri Tablo 8'de sunulmuştur.

Tablo 6
LIWC Kategorilerinin Türkçe Uygulaması

Kategori	Sözcük Listesi
İçgörü	anladım, fark ettim, gördüm ² , biliyorum, düşündüm, hissettim, sezdim, kavradım
Nedensellik	çünkü, nedeniyle, bu yüzden, için, dolayısıyla, sebebiyle, zira
Kesinlik	asla, hiç, hiçbir, kesinlikle, tamamen, mutlaka, her zaman
Belirsizlik	belki, sanırım, galiba, herhalde, muhtemelen

Tablo 7
Türkçeye Özgü Analiz Ölçütleri

Ölçüt	İşlev	Arama Kalıbı
Artık	Bilişsel daralma	artık
Keşke	Pişmanlık	keşke
Helallik	Kültürel ritüel	affet-, helal, hakkını, özür, bağışla-
-DI eki	Doğrudan deneyim	-DI ve varyantları
-mİş eki	Dolaylı bilgi	-mİş ve varyantları
BEN/SEN/O	Açık özne	ben, sen, o

² Burada kastedilen "görmek" fiilinin bilişsel/metaforik anlamıdır (kavramak, fark etmek). Duyusal algı bildiren kullanımlar (fiziksel görme) analize dahil edilmemiştir.

Tablo 8

Dilsel Tuhaflık Kategorileri

Kategori	Tanım	Örnek
Duygusal aşırılık	Abartılı duygusal ifade	"canımdan çok seviyorum", "ruhumu parçaladın"
Gündelik detaylar	Sıradan yaşam ayrıntıları	Evcil hayvan bakımı, fatura, eşya düzeni
Somut talimat	Ölüm sonrasına yönelik yönerge	Cenaze töreni, mal paylaşımı, kişilere mesaj

Örneklem boyutunun küçüklüğü ve verilerin normal dağılım göstermemesi nedeniyle gruplar arası farklılıklar betimsel bir karşılaştırma yaklaşımı ve istatistiksel Mann-Whitney U testi ile değerlendirilmiştir. Kategorik değişkenlerin tespiti için Fisher's exact test uygulanmıştır. Etki büyüklüğü $r = Z / \sqrt{N}$ formülüyle hesaplanmış ve Cohen'in (1988) ölçütlerine göre yorumlanmıştır. Bu ölçütlere göre r değeri .10'un altındaysa çok küçük, .10 ile .30 arasındaysa küçük, .30 ile .50 arasındaysa orta, .50'nin üzerindeyse büyük etki olarak kabul edilmiştir. Betimsel karşılaştırmalar iki bütünce arasındaki örüntü farklılıkları normalize edilmiş oranlar (binde) ve yüzdelik dağılımlar üzerinden raporlanmıştır. Bu yaklaşım, adli dilbilim çalışmalarında yaygın olarak kullanılmaktadır (Ioannou ve Debowska, 2014; Shapero, 2011).

Dilsel tuhaflık kategorilerinin (duygusal aşırılık, gündelik detaylar, somut talimat) kodlamasında kodlayıcılar arası güvenirlik, Cohen's Kappa katsayısı ile değerlendirilmiştir. Tüm metinler ($N=20$), araştırmacı tarafından kodlandıktan sonra bağımsız bir ikinci kodlayıcı tarafından aynı kodlama şeması kullanılarak yeniden kodlanmıştır. Üç kategori için hesaplanan ortalama Kappa değeri $\kappa = 0.91$ olarak bulunmuştur. Bu değer, Landis ve Koch'un (1977) ölçütlerine göre mükemmel düzeyde kodlayıcılar arası uyuşmaya işaret etmektedir. Bu yöntemsel çerçeve ışığında elde edilen bulgular aşağıda sunulmaktadır.

Bulgular

Bu bölümde, gerçek ($n = 10$) ve kurgusal ($n = 10$) Türkçe intihar notlarının karşılaştırmalı analiz sonuçları, çalışmanın dört araştırma sorusu (AS1–AS4) çerçevesinde sunulmaktadır.

Yapısal Özellikler (AS1)

İki bütüncenin metin büyüklüğü bakımından yüksek oranda bir benzerlik sergilediği görülmektedir (Tablo 9). Gerçek notlar toplam 1283, kurgusal notlar ise 1240 sözcük içermektedir.

Tablo 9

Gerçek ve Kurgusal Notların Yapısal Özellikleri

Ölçüt	Gerçek ($n = 10$)	Kurgusal ($n = 10$)
Toplam sözcük	1283	1240
Ortalama sözcük sayısı (M)	128.3	124.0
Sözcük aralığı	20–409	36–384
Erkek	%70 ($n = 7$)	%20 ($n = 2$)
Kadın	%30 ($n = 3$)	%80 ($n = 8$)

Not başına düşen ortalama sözcük sayısı açısından gruplar arasındaki fark ihmal edilebilir düzeydedir (Gerçek: $M = 128.3$; Kurgusal: $M = 124$). Bu bulgu, Black'in (1993) simüle edilmiş notlar ile gerçek notlar

arasındaki yapısal farkların sanıldığı kadar keskin olmayabileceği yönündeki gözlemini kısmen desteklemektedir. Öte yandan sözcük sayısı aralıkları incelendiğinde, gerçek notların (20–409 sözcük) kurgusal notlara (36–384 sözcük) kıyasla daha geniş bir çeşitlilik gösterdiği dikkat çekmektedir.

Cinsiyet Dağılımı (H1)

Bütüncelerin demografik yapısı, cinsiyet açısından belirgin bir dengesizlik ortaya koymaktadır. Gerçek notlarda yazarların %70'i erkekken, kurgusal notlarda bu oran %20'ye düşmektedir. Kurgusal bütüncede kadın karakterlerin oranı %80 gibi baskın bir düzeydedir. Bu örüntü, H1 hipotezini destekler niteliktedir. Gönc Şavran'ın (2025) TÜİK verilerine dayanan analizine göre, Türkiye'de tamamlanmış intihar vakalarında erkeklerin oranı tutarlı biçimde %75 civarındadır. Gerçek notlar bütüncesindeki %70'lik erkek oranı bu verilerle uyumluyken, kurgusal notlardaki %80'lik kadın temsili toplumsal gerçeklikten sapma göstermektedir.

Bu sapma, Canetto ve Lester'ın (1998) Batı kültüründe ve medyada intiharın kadınlarla ilişkilendirilen, duygusal ve ilişkisel sorunlardan kaynaklanan "kadınsı" bir eylem olarak çerçevelendiği tespiti ve Stack ve Bowman'ın (2017) sinematik intiharların demografisinin gerçek verilerden ziyade izleyicide duygusal etki uyandıracak kalıp yargılara dayandığı bulgusuyla anlaşılabilmektedir. Kurgusal bütüncedeki bu cinsiyet dengesizliği, kurgu yazarlarının intiharı trajik bir kadın anlatısı aracı olarak kullanma eğilimini yansıtmaktadır.

Bilişsel Süreç İşaretleyicileri (AS2)

LIWC kategorilerinin Türkçe uygulaması kullanılarak yapılan analiz, iki bütünce arasında bilişsel süreçlerin yansıtılması bakımından sistematik farklılıklar ortaya koymuştur. Yazarların zihinsel durumlarını ve olayları anlamlandırma biçimlerini gösteren bu işaretleyicilerin normalize edilmiş oranları (binde) Tablo 10'da sunulmuştur.

Tablo 10

Bilişsel Süreç İşaretleyicilerinin Bütünceler Arası Karşılaştırması

Değişken	Gerçek (%)	Kurgusal (%)	Δ^3
İçgörü sözcükleri	25.72	45.16	+19.44
Nedensellik ifadeleri	9.35	14.52	+5.17
Kesinlik ifadeleri	7.01	12.10	+5.09
Belirsizlik ifadeleri	2.34	3.23	+0.89
Artık sözcüğü	4.68	.81	-3.87

Not: % = binde oran.

İçgörü Sözcükleri (H2a). Tablodaki en belirgin fark içgörü sözcüklerinde görülmektedir. Kurgusal notlarda bu sözcüklerin oranı gerçek notların neredeyse iki katıdır (%45.16'ya karşı %25.72). Bu bulgu H2a hipotezini desteklemektedir. *Anlamak, fark etmek, bilmek, düşünmek* gibi fiillerin bu denli yoğun kullanımı, kurgusal yazarların intihar kararını okuyucuya açıklama ve mantıklı kılma çabasını yansıtır olabilir. Ogilvie ve arkadaşları (1966), simüle edilmiş notlarda "düşünme" sözcüklerinin daha sık görüldüğünü ve bunun yazarın eylemi hâlâ tartmakta ya da mantıklı hale getirmeye çalışmakta olduğunu işaret ettiğini belirtmiştir.

³ Δ = Kurgusal ve gerçek bütünceler arasındaki fark (Kurgusal – Gerçek). Pozitif değerler kurgusal notlarda daha yüksek oranı, negatif değerler gerçek notlarda daha yüksek oranı göstermektedir.

Gerçek notlarda içgörü sözcüklerinin düşük çıkması, Shneidman'ın (1985) bilişsel daralma kavramıyla açıklanabilir. İntihar krizindeki birey, seçeneklerin tükendiği bir tünel vizyonu içindedir ve eylemi yeniden anlamlandırma ihtiyacı duymaz.

Nedensellik İfadeleri (H2b). Nedensellik ifadelerinde de benzer bir örüntü gözlenmektedir. Nedensellik bağlaçları (*çünkü, bu yüzden, nedeniyle*) açısından kurgusal notlar (%14.52), gerçek notlardan (%9.35) belirgin biçimde daha yüksek değerler sergilemektedir. Bu örüntü H2b hipotezini desteklemektedir. Adli dilbilim çalışmalarında, bağlamla uyumsuz aşırı açıklama yapılması sahtelik göstergesi olarak değerlendirilebilir. Gerçek bir intihar notunda yazar, muhatabın olayların arka planını bildiğini varsaydığından uzun nedensellik zincirleri kurmaz; ancak kurgusal notlarda yazar, konuya yabancı bir izleyici kitlesine hitap ettiğinden "neden" sorusunu yanıtlamak için yoğun çaba harcayabilir.

Artık Sözcüğü (H2c). Gerçek notlarda *artık* sözcüğünün kullanım sıklığı (%4.68), kurgusal notlardaki orandan (%0.81) yaklaşık altı kat daha yüksektir. Bu bulgu H2c hipotezini desteklemektedir. Shneidman'a (1985) göre intihar sürecindeki zihin, ya dayanılmaz acıya katlanmak ya da bilinci sonlandırmak şeklinde seçeneklerin dramatik biçimde azaldığı ikili bir yapıya girer. Türkçede *artık* zarfı, bu bilişsel sıkışmanın sözcüksel karşılığı olarak değerlendirilebilir. Tanrıvere (2016), bu sözcüğü bütünlük ifadeleri kategorisinde değerlendirmiş ve gerçek notlarda daha sık görülmesini, güçlü dürtü etkisi altındaki bireyin radikal düşünce düzeniyle ilişkilendirmiştir. Kurgusal notlarda *artık* sözcüğünün düşük çıkması, kurgu yazarlarının intiharın getirdiği kesin bitiş algısını tam olarak içselleştiremediklerini düşündürmektedir.

Türkçeye Özgü Ölçütler (AS3)

Bu araştırma sorusu kapsamında Türkçenin tipolojik özellikleriyle ilişkili üç ölçüt incelenmiştir: helallik kalıbı, tanıtısalılık (-DI/-mİş karşıtlığı) ve boş özne kullanımı. Ölçütlerin bütünceler arası dağılımı Tablo 11'de sunulmuştur.

Tablo 11

Türkçeye Özgü Dilbilimsel Ölçütlerin Bütünceler Arası Karşılaştırması

Ölçüt	Gerçek	Kurgusal	Δ
Helallik kalıbı, n (%)	5 (%50)	4 (%40)	-10
-DI eki oranı (%)	94.6	76.9	-17.7
-mİş eki oranı (%)	5.4	23.1	+17.7
BEN adılı (%)	26.50	44.35	+17.85
SEN adılı (%)	7.79	36.29	+28.50
O adılı (%)	5.46	22.58	+17.12

Not: % = binde oran.

Helallik Kalıbı (H3a). Helallik kalıbı, İslam kültüründe ölüm öncesi gerçekleştirilen temel ritüellerden biridir. Ölen kişinin ahirete borçsuz ve arınmış olarak geçebilmesi için yaşayanlardan helallik alması gerekir. Bu inanış Türk toplumunda yerleşmiştir ve ölümün yaklaştığı anlarda "hakkınızı helal edin", "beni affedin", "hakkını helal et" gibi ifadeler içselleştirilmiş bir davranış olarak kullanılır. İntihar eden kişinin bu kalıbı kullanması, ölümün kaçınılmaz olduğuna dair kesin bir karara vardığını gösterebilir. Helallik kalıbı gerçek notların %50'sinde (n = 5), kurgusal notların ise %40'ında (n = 4) tespit edilmiştir. Fark beklenen yönde olmakla birlikte küçük kalmıştır. Karbeyaz ve arkadaşları (2014), Eskişehir'deki intihar notlarının %35'inde benzer kalıplar saptamıştır. H3a hipotezi kısmen desteklenmektedir.

Tanıtsallık: -DI/-mİş Karşıtlığı (H3b). Türkçenin tanıtsallık sistemi, konuşucunun bilgi kaynağını dilbilgisel olarak işaretlemesini gerektirir. -DI eki doğrudan deneyimi, -mİş eki ise dolaylı bilgiyi veya duyumu kodlar (Aksu-Koç, 1988). Analiz sonuçları, gerçek notlarda -DI eki kullanım oranının (%94.6) kurgusal notlardan (%76.9) belirgin biçimde yüksek olduğunu göstermiştir. Bu bulgu H3b hipotezini desteklemektedir. Gerçek notlarda yazarlar, kendi deneyimlerini ve kararlarını doğrudan, kesin bir dille ifade etmektedir. Kurgusal notlarda ise yazarlar, karakterin algısını "dışarıdan" kurguladıkları için dolaylı bilgi işaretleyicisine (-mİş) daha sık başvurmaktadır. Johanson (2000), -mİş ekinin algısal, çıkarımsal ve aktarımsal olmak üzere üç dolaylılık işlevi taşıdığını belirtmiştir; kurgusal notlardaki yüksek -mİş oranı, yazarın olaya tanıklık etmemiş biri olarak konumlandığını düşündürmektedir.

Boş Özne ve Adıl Kullanımı (H3c). Türkçe boş özne özelliğine sahip bir dildir; fiil çekimi özneyi zaten işaretlediğinden açık adıl kullanımı genellikle vurgu veya karşıtlık işlevi taşır (Özsoy, 1987). Analiz sonuçları, kurgusal notlarda hem BEN adılının (%44.35'e karşı %26.50) hem de SEN adılının (%36.29'a karşı %7.79) gerçek notlardan belirgin biçimde yüksek olduğunu göstermiştir. H3c hipotezi desteklenmektedir. SEN adılındaki 4.7 katlık fark özellikle dikkat çekicidir ve bu bulgu birden fazla açıdan yorumlanabilir. Kurgusal metinlerde yazarlar, dramatik etki yaratmak amacıyla muhataba yönelik doğrudan hitapları yoğunlaştırmaktadır. Ancak burada daha ilginç bir örüntü söz konusudur: kurgusal notlardaki yoğun SEN kullanımı, yazarların aslında gerçek bir muhatapla değil, üçüncü bir kişiyle—yani okuyucu veya izleyiciyle—karşılıklı konuşur gibi yazdığını düşündürmektedir. Başka bir deyişle, kurgusal yazarlar ikinci tekil şahıs formunu kullanarak aslında üçüncü kişiye (izleyici kitlesine) seslenmektedir. Bu durum, kurgusal notların gerçek bir veda metninden ziyade performatif bir anlatı olduğunun dilsel kanıtı olarak değerlendirilebilir. Gerçek notlarda ise yazar, içe dönük bir perspektifle kendi durumuna odaklanmakta ve muhataba daha az doğrudan seslenmektedir. Bu bulgu, Black'in (1993) "içeriden bakış" kavramıyla örtüşmektedir.

Analiz kapsamında O adılı (onu, ona, onun, onlar ve türevleri) kullanımı da incelenmiştir. Kurgusal notlarda O adılı oranı (%22.58) gerçek notlardan (%5.46) 4,1 kat daha yüksektir. Bu bulgu, SEN adılındaki örüntüyle tutarlıdır ve performatif anlatı tezini güçlendirmektedir. Gerçek notlarda O adılı genellikle belirsiz veya genel gönderimler için kullanılırken ("insanlara yardım ettim", "hayvanlara değer verdim"), kurgusal notlarda belirli bir üçüncü kişiye yönelik somut atıflar içermektedir ("ona hiç söylemedim", "onu tanıyacaksın", "onun benden nefret edişi"). Bu fark, kurgusal yazarların yalnızca muhataba değil üçüncü kişilere de yoğun biçimde gönderimde bulunduğunu ve metnin bir izleyici kitlesi için kurgulandığını düşündürmektedir.

Dilsel Tuhaflik Kriterleri (AS4)

Shapero'nun (2011) dilsel tuhaflik çerçevesi kullanılarak üç kategori incelenmiştir: duygusal aşırılık, gündelik detaylar ve somut talimatlar. Shapero, dilsel tuhafliği metnin bağlamıyla, yazarın kimliğiyle veya muhatabıyla uyummayan doğal olmayan sapmalar olarak tanımlar. Kategorilerin bütünceler arası dağılımı Tablo 12'de sunulmuştur.

Tablo 12

Dilsel Tuhaflik Kategorilerinin Bütünceler Arası Karşılaştırması

Kategori	Gerçek (%)	Kurgusal (%)	Δ
Duygusal aşırılık	9.35	20.97	+11.62
Gündelik detaylar	21.04	6.45	-14.59
Somut talimat	10.92	2.42	-8.50

Türkçenin yapısı, Shapero'nun çerçevesinde yer almayan ek bir ölçüt önerilmesine olanak tanımaktadır: hitap tutarsızlığı. Türkçede ikinci tekil şahıs için "sen" (samimi) ve "siz" (saygı/mesafe) ayrımı, konuşucunun muhatabıyla ilişkisini dilbilgisel olarak kodlar. Aile içi hiyerarşide bu ayrım görece sabittir; büyüklere "siz", akranlara veya küçüklere "sen" ile hitap edilir. Bir intihar notunda bu pragmatik normdan sapma—örneğin eşe beklenmedik biçimde "siz" ile hitap veya kayınvalideye "sen" kullanımı—metnin otantikliği konusunda soru işareti oluşturabilir. Bu ölçüt, Olsson'un (2008) bireydil kavramıyla uyumlu olarak, bireyin yerleşik dil alışkanlıklarından sapmanın adli bir gösterge olabileceği önermesine dayanmaktadır.

Duygusal Aşırılık (H4a). Kurgusal notlarda duygusal aşırılık oranı (%20.97), gerçek notlardan (%9.35) 2.2 kat daha yüksektir. Bu bulgu H4a hipotezini desteklemektedir. Duygusal aşırılık kategorisi, "canımdan çok seviyorum", "beni öldürdün", "ruhumu parçaladın" gibi abartılı ve yüksek perdeli duygusal ifadeleri kapsar. Shapero'ya (2011) göre kurgusal yazarlar, intihar eden birinin "nasıl konuşması gerektiğine" dair kültürel klişelere dayanarak abartılı bir dil inşa eder. Rayon (2022) da sahte notların duygusal aşırılık ile dolu olduğunu ve bunun metinde yapaylık yarattığını belirtmiştir. Buna karşın gerçek notlarda yazarlar daha yalın ve pragmatik bir dil kullanmaktadır. Leenaars (1988), gerçek intihar notlarının genellikle "duygusal olarak düz" bir tona sahip olduğunu vurgulamıştır.

Gündelik Detaylar (H4b). Gerçek notlarda gündelik detaylar oranı (%21.04), kurgusal notlardan (%6.45) yaklaşık 3.3 kat daha yüksektir. Bu bulgu H4b hipotezini desteklemektedir. Shapero (2011), gündelik detayları dışarıdan bakan biri için önemsiz görünen ancak yazarın o anki gerçekliğini yansıtan ayrıntılar olarak tanımlar—örneğin kütüphane cezası, evcil hayvanın maması, ödünç alınmış eşyalar. Gerçek notlarda "anahtarı paspasın altına bıraktım", "telefon şifrem..." gibi ifadeler sıkça yer alırken, kurgusal notlar bu tür detaylardan yoksundur. Bu farkın temel nedeni, kurgusal yazarların intiharı dramatik bir olay örgüsü unsuru olarak ele almaları ve gündelik detayları gereksiz görerek elemesidir.

Somut Talimatlar (H4c). Gerçek notlarda somut talimat oranı (%10.92), kurgusal notlardan (%2.42) 4.5 kat daha yüksektir. Bu bulgu H4c hipotezini desteklemektedir. Bu kategori, yazarın geride kalanlara yönelik eyleme dökülebilir görevler vermesini—vasiyet, cenaze düzenlemeleri, borçların ödenmesi—kapsar. Black (1993), gerçek not yazarlarının son işlere dair talimat vermeye daha fazla odaklandığını, çünkü ölümden sonra bu detayları aktarmayacaklarının bilincinde olduklarını belirtir. Ogilvie ve arkadaşları (1966), gerçek notlardaki talimatların somut ve yerine getirilebilir nitelikte olduğunu, simüle edilmiş notlardaki talimatların ise belirsiz veya felsefi kaldığını tespit etmiştir.

İstatistiksel Analiz Sonuçları

Mann-Whitney U testi sonuçları iki değişken açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar ortaya koymuştur (Tablo 13). Gündelik detaylar değişkeninde gerçek notlar ($M = 2.10$, $S = 3.01$) kurgusal notlardan ($M = .10$, $S = .30$) anlamlı biçimde yüksek çıkmıştır ($U = 71.5$, $p = .050$, $r = .36$). Bu değişkenin etki büyüklüğü orta düzeydedir. Gerçek notlardaki standart sapmanın yüksekliği dikkat çekicidir. Bu durum, gerçek not yazarları arasında gündelik detay kullanımı bakımından geniş bir çeşitlilik olduğunu düşündürmektedir. Bazı yazarlar hiç gündelik detay vermezken bazıları birden fazla detay sıralamıştır. Kurgusal notlarda ise neredeyse hiç gündelik detay bulunmamaktadır. Bu bulgu, Shapero'nun (2011) kurgusal yazarların gündelik detayları intiharın ciddiyetiyle bağdaştıramadığı içinelediği yönündeki gözlemini desteklemektedir.

Tablo 13

Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Değişken	Gerçek M (S)	Kurgusal M (S)	U	p	r
Gündelik detaylar	2.10 (3.01)	.10 (0.30)	71.5	.050*	.36
SEN adılı	.20 (0.40)	1.50 (1.57)	26.0	.044*	.41
BEN adılı	1.30 (1.68)	1.90 (1.14)	31.5	.160	.31
O adılı	.70 (1.57)	1.30 (1.25)	30.5	.119	.33
Duygusal aşırılık	.20 (0.40)	.80 (1.17)	38.0	.281	.20
Artık sözcüğü	.50 (0.81)	.10 (.30)	61.0	.256	.19

Not. M = ortalama; S = standart sapma; r = etki büyüklüğü. * $p < .05$.

SEN adılı kullanımı en güçlü ayrıştırıcı değişken olarak öne çıkmıştır. Kurgusal notlarda SEN adılı ortalaması ($M = 1.50$, $S = 1.57$) gerçek notlardan ($M = 0.20$, $S = 0.40$) 7,5 kat daha yüksektir ($U = 26.0$, $p = .044$, $r = .41$). BEN adılı ($U = 31.5$, $p = .160$, $r = .31$), duygusal aşırılık ($U = 38.0$, $p = .281$, $r = .20$) ve *artık* sözcüğü ($U = 61.0$, $p = .256$, $r = .19$) değişkenleri istatistiksel anlamlılığa ulaşmamıştır. Bununla birlikte bu değişkenler küçükten orta düzeye uzanan etki büyüklükleri sergilemiştir.

Analiz kapsamında O adılı (*onu*, *ona*, *onun*, *onlar* ve türevleri) kullanımı da incelenmiştir. Kurgusal notlarda O adılı ortalaması ($M = 1.30$, $S = 1.25$) gerçek notlardan ($M = 0.70$, $S = 1.57$) yüksek olmakla birlikte bu fark istatistiksel anlamlılığa ulaşmamıştır ($U = 30.5$, $p = .119$, $r = .33$). Bununla birlikte etki büyüklüğü orta düzeydedir. Bu bulgu, SEN adılındaki örüntüyle tutarlıdır. Kurgusal yazarlar yalnızca muhataba değil üçüncü kişilere de yoğun biçimde gönderimde bulunmaktadır.

Tartışma

Araştırmanın demografik bulguları, kurgusal metinlerin (%80 kadın) Türkiye'deki gerçek intihar istatistiklerinden (yaklaşık %70 erkek) belirgin bir sapma gösterdiğini desteklemektedir. Bu durum, medyanın ve kurgu yazarlarının intiharı istatistiksel verilerden ziyade duygusal aşırılık içeren bir "kadınsı kriz senaryosu" üzerinden inşa etme eğiliminde olduğunu göstermektedir.

Dilsel düzeyde ise kurgusal notların, Shapero'nun (2011) dilsel tuhafılık olarak tanımladığı bağlamla uyumsuz ve yapay bir kurguya sahip olduğu görülmüştür. Kurgusal yazarlar, karakterin iç dünyasını okuyucuya aktarma kaygısıyla, gerçek bir kriz anında beklenmeyen yüksek oranda içgörü ve nedensellik ifadeleri kullanmışlardır. Bu bulgu, Ogilvie ve arkadaşlarının (1966) simüle edilen notların eylemden ziyade düşünme ve gerekçelendirme odaklı olduğu yönündeki tespitleriyle örtüşmektedir.

Gerçek notlarda gözlemlenen dilsel profil ise Shneidman'ın (1985) bilişsel daralma kavramının Türkçedeki somut izdüşümlerini yansıtmaktadır. Gerçek not yazarlarının artık sözcüğünü kurgusal notlara göre belirgin biçimde sık kullanması, bireyin seçeneklerinin tükendiği ve zamansal bir eşiğe ulaştığı tünel vizyonunu yansıtır. Tanrıvere (2016), bu tür metinlerde "asla", "hiç", "artık" gibi bütünlük bildiren ifadelerin yoğunluğunun, yazarın içinde bulunduğu psikolojik krizin kesinliğini ve geri dönüşsüzlüğünü gösteren belirgin göstergelerden biri olduğunu vurgulamıştır.

Mann-Whitney U testi sonuçları bu örüntüleri istatistiksel düzeyde desteklemektedir. Gündelik detaylar ve SEN adılı değişkenlerinin küçük bir örnekleme bile anlamlı çıkması, bu iki göstergenin ayırt edici gücünü vurgulamaktadır. Gündelik detaylardaki fark, Shapero'nun (2011) kurgusal yazarların bu tür detayları

intiharın ciddiyetiyle bağdaştıramadığı içinelediği yönündeki gözlemini desteklemektedir. Kurgusal notlarda SEN adınının 7.5 kat daha yoğun kullanılması ise yazarların dramatik etki yaratma çabasını yansıtmaktadır. Gerçek notlarda yazarlar muhataba doğrudan seslenmek yerine kendi iç dünyalarına odaklanmaktadır. Anamlı çıkmayan değişkenlerin (BEN adılı, duygusal aşırılık, artık sözcüğü) tamamının orta veya küçük düzeyde etki büyüklükleri sergilemesi, örneklem boyutunun sınırlılığından kaynaklanan istatistiksel güç eksikliğine işaret etmektedir. Betimsel düzeyde gözlemlenen farkların önemli bir kısmı daha geniş örneklemlemlerle doğrulanmayı beklemektedir.

Bu bulgular ışığında, Türkçe şüpheli ölüm vakalarında olay yerinde bulunan notların gerçekliğini değerlendirmek isteyen adli dilbilim uzmanları ve soruşturmacılar için bir dizi ölçüt önerilebilir. Birincisi, biçimbilimsel-sözdizimsel tuhafılık ve adıl kullanımıdır. Türkçe boş özne kullanan bir dil olduğundan, kişi adları genellikle fiil çekiminin içinde gizlidir. Çınar'ın (2024) belirttiği üzere, açık özne kullanımı ancak bir vurgu veya konu değişimi gerektirdiğinde doğaldır. Analizimiz, kurgusal notlarda gereksiz ve yoğun bir açık "ben" adılı kullanımı olduğunu göstermiştir. Bu durum, failin veya kurgu yazarının intihar eden kişi rolünü oynarken aşırı bir öznelleştirme çabasına girdiğini ve Türkçenin doğal akışına aykırı bir tuhafılık yarattığını işaret eder.

İkincisi, kültürel kodlar ve helallik kalıbıdır. Türkiye bağlamında yazılan gerçek intihar notlarının ayırt edici bir özelliği, helallik isteme ve dini atıflardır. Karbeyaz ve arkadaşlarının (2014) Eskişehir örnekleminde ve Fincan'ın (2019) idam mahkûmlarının son sözleri üzerine yaptığı çalışmada görüldüğü üzere, Türk kültüründe ölüme giden süreç geride kalanlarla yapılan manevi bir hesaplaşmayı ve af dileme ritüelini içerir. Kurgusal metinlerde bu kültürel kodun eksikliği veya yapaylığı, metnin sahteliğine dair güçlü bir gösterge olarak değerlendirilmelidir.

Üçüncüsü, bilgi kaynağı ve tanıtısalılık (-DI/-mİş) karşıtlığıdır. Gül'ün (2010) vurguladığı gibi, -DI eki doğrudan deneyimlenen olayları kodlarken, -mİş eki dolaylı bilgiyi veya sonradan fark etmeyi kodlar. Gerçek bir intihar notunda kişinin kendi acısını ve kararını -DI ile (yoruldum, karar verdim) anlatması beklenir. Yazarın kendi eylemlerinden ve duygularından bahsederken yoğun -mİş kullanımı (bunalıma girmişim, yapamamışım), olaya yabancılaşmayı veya metnin kurgusal olduğunu işaret edebilir.

Bu kriterler, adli değerlendirmede bir kontrol listesi olarak kullanılabilir. Somutluk açısından metnin sadece yazarın ve muhatabın bilebileceği spesifik detaylar içerip içermediği, yoksa genel geçer duygusal aşırılık ifadelerinin mi baskın olduğu sorgulanmalıdır. Talimatlar açısından geride kalanlara yönelik somut görevlerin (fatura, cenaze, eşya paylaşımı) varlığı değerlendirilmelidir. Bütünlük ifadeleri açısından artık, asla, hiçbir zaman gibi kesinlik bildiren sözcüklerin sıklığı incelenmelidir. Adıl kullanımı açısından Türkçenin doğal yapısına aykırı, gereksiz "ben" tekrarının mevcut olup olmadığı kontrol edilmelidir.

Bu çalışmanın sonuçları değerlendirilirken çeşitli sınırlılıklar göz önünde bulundurulmalıdır. Birincisi ve en temel olanı örneklem boyutudur. Çalışma, on gerçek ve on kurgusal not olmak üzere toplam yirmi metin üzerinde yürütülmüştür. İntihar notlarına erişim, adli dilbilim araştırmacıları için yaygın bir sorundur. Bu metinler, Swales'in (1996) kavramsallaştırmasıyla "örtülü türler" sınıfına girer: adli makamların veya ailelerin mahremiyetinde kalır ve kamusal dolaşıma nadiren çıkar. Türkiye'de intihar notlarının sistematik olarak arşivlendiği bir veri tabanı bulunmamakta, araştırmacılar medyaya yansıyan sınırlı örneklere bağımlı kalmaktadır. Aslında bu durum yalnızca intihar notlarına özgü değildir. Adli dilbilim araştırmaları tehdit mektupları, şantaj notları, sahte itiraflar ve tanık ifadeleri gibi metin türlerinde de benzer erişim engelleriyle karşılaşır. Gizlilik gereksinimleri ve yasal kısıtlamalar bu alandaki ampirik çalışmaların kapsamını daraltmaktadır. Uluslararası literatürde de benzer kısıtlamalar mevcuttur: Shapero (2011) kırk, Black (1993)

otuz üç, Ioannou ve Debowska (2014) ise yirmi gerçek notla çalışmıştır. Bu bağlamda mevcut çalışma, keşifsel bir pilot araştırma olarak konumlandırılmalı ve bulguların genellenebilirliği bu çerçevede değerlendirilmelidir.

İkincisi, kurgusal bütüncenin yapısıyla ilgilidir. Kurgusal notlar, profesyonel yazarlar, romancılar ve senaristler tarafından üretilen metinlerden seçilmiştir. Black (1993), laboratuvar ortamında sıradan bireylere yazdırılan simüle notlar ile profesyonel kurgu arasındaki farklara dikkat çekmiştir. Profesyonel yazarların dilsel manipülasyon yeteneği, gerçek bir adli vakada karşılaşılabilecek amatör bir failin üreteceği sahte nottan daha karmaşık bir yapı sergileyebilir. Bu durum, çalışmanın bulgularının "en iyi senaryo" koşullarını yansıttığı anlamına gelir: eğer profesyonel kurgu bile bu denli belirgin dilsel tuhaflıklar içeriyorsa, amatör sahtecilik girişimlerinin çok daha fazla iz bırakması beklenebilir.

Üçüncüsü, kurgusal bütüncenin zaman aralığıyla ilgilidir. Edebiyat metinleri 1892'den, televizyon dizileri ise 2020'ye kadar uzanan geniş bir dönemi kapsamaktadır. Türkçe, bu süre zarfında önemli sözcüksel ve sözdizimsel değişimler geçirmiştir. Ancak çalışmanın odağı bilişsel süreç işaretleyicileri, adıl örüntüleri, tanıtıcılık kullanımı gibi yüzeysel sözcük tercihlerinden ziyade derin yapısal örüntülere yöneliktir. Ayrıca Osmanlı dönemi metinleri günümüz Türkçesine aktarılmış halleriyle analiz edilmiştir. Yine de gelecek çalışmalarda daha homojen bir zaman diliminden seçilen kurgusal metinlerle karşılaştırma yapılması, bulguların güvenilirliğini artıracaktır.

Sonuç

Bu çalışma, Türkçe intihar notlarının dilbilimsel ve içeriksel yapısını inceleyerek gerçek notlar ile kurgusal metinler arasındaki yapısal ve bilişsel ayrımları ortaya koymuştur. Elde edilen bulgular, adli dilbilim literatüründe Shapero (2011) ve Olsson (2008) tarafından öne sürülen "içeriden" ve "dışarıdan" dil kullanımı ayrımını desteklemektedir. Kurgusal metinlerin, toplumun intihara dair kalıp yargıları yansıtacak şekilde aşırı açıklamalı, duygusal aşırılık ve dışsal nedenlere odaklı olduğu görülmüştür; bu metinlerde içgörü ve nedensellik ifadelerinin yüksekliği, yazarın eylemi okuyucuya gerekçelendirme çabasını yansıtmaktadır. Buna karşın gerçek intihar notları, Shneidman'ın (1985) bilişsel daralma kavramıyla uyumlu olarak, seçeneklerin tükendiği ve odak noktasının eyleme kaydığı, daha pragmatik ve somut talimatlar içeren bir yapı sergilemiştir.

Çalışmanın Türkçeye özgü en çarpıcı bulgusu, Tanrıvere'nin (2016) bütünlük ifadeleri olarak tanımladığı artık, asla, hiç gibi kesinlik bildiren sözcüklerin gerçek notlarda belirgin biçimde yüksek çıkmasıdır. Özellikle artık sözcüğü, yazarın zamansal bir eşiğe ulaştığını ve geri dönüşsüz bir karar verdiğini gösteren kritik bir belirteç olarak tespit edilmiştir. Ayrıca helallik isteme gibi kültürel ve dini motiflerin gerçek notlarda bir veda ritüeli olarak baskınlığı, bu metinlerin gerçekliğinin değerlendirilmesinde kültürel kodların önemini doğrulamıştır. Demografik açıdan ise kurgusal metinlerin (%80 kadın) Türkiye'deki gerçek intihar istatistiklerinden (yaklaşık %70 erkek) saparak intiharı cinsiyetlendirilmiş bir yapı üzerinden kurguladığı görülmüştür.

Adli dilbilim, Türkiye'de henüz gelişmekte olan disiplinler arası bir alandır. Bu çalışma, Türkçe intihar notlarının analizi için nesnel ve ölçülebilir dilbilimsel kriterler sunarak, geleneksel el yazısı incelemelerinin veya öznel psikolojik yorumların ötesine geçen bir metodolojik çerçeve önermektedir. Türkçenin sondan eklemeli yapısı ve boş özne özelliği göz önünde bulundurularak, kişi adılı kullanımındaki sapmaların sahtelik göstergesi olabileceği vurgulanmış ve Shapero'nun dilsel tuhaflık çerçevesinin Türkçe metinlere uyarlanabilirliği test edilmiştir.

Gelecek araştırmalar için üç öneri sunulabilir:

1) Sadece el yazısı notları değil, e-posta, mesajlaşma uygulamaları ve sosyal medya paylaşımlarını içeren genişletilmiş dijital bütünceler oluşturulmalıdır. Erdoğan ve arkadaşlarının (2024) belirttiği gibi siber alana yansıyan intihar vakalarının dilsel yapısı geleneksel notlardan farklı dinamikler barındırabilir.

2) Doğal dil işleme ve makine öğrenmesi tekniklerinin Türkçe intihar notlarına uygulanması, duygu analizi ve yazar tespiti konularında daha hassas sınıflandırma modellerinin geliştirilmesini sağlayabilir (Lee ve Joh, 2023; Pestian ve ark., 2012).

3) İntihar notlarındaki dilsel işaretleyicilerin evrensel mi yoksa kültüre özgü mü olduğunu anlamak için Türkçe verilerin diğer dillerdeki notlarla karşılaştırıldığı kültürlerarası çalışmalar yapılmalıdır (Pastika ve ark., 2025).

Kaynaklar

- Aksu-Koç, A. (1988). *The acquisition of aspect and modality: The case of past reference in Turkish*. Cambridge University Press.
- Al-Mosaiwi, M. ve Johnstone, T. (2018). In an absolute state: Elevated use of absolutist words is a marker specific to anxiety, depression, and suicidal ideation. *Clinical Psychological Science*, 6(4), 529–542. <https://doi.org/10.1177/2167702617747074>
- Black, S. T. (1993). Comparing genuine and simulated suicide notes: A new perspective. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 61(4), 699–702. <https://doi.org/10.1037/0022-006X.61.4.699>
- Boyd, R. L., Ashokkumar, A., Seraj, S. ve Pennebaker, J. W. (2022). *The development and psychometric properties of LIWC-22*. University of Texas at Austin.
- Canbolat, F. (2018). *A qualitative research on suicide notes: Mental representations in suicide notes of men* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Orta Doğu Teknik Üniversitesi.
- Canetto, S. S. ve Lester, D. (1998). Gender, culture, and suicidal behavior. *Transcultural Psychiatry*, 35(2), 163–190. <https://doi.org/10.1177/136346159803500201>
- Chung, C. K. ve Pennebaker, J. W. (2007). The psychological functions of function words. K. Fiedler (Ed.), *Social communication* içinde (s. 343–359). Psychology Press.
- Cohen, J. (1988). *Statistical power analysis for the behavioral sciences* (2. bs.). Lawrence Erlbaum Associates.
- Coulthard, M. ve Johnson, A. (2007). *An introduction to forensic linguistics: Language in evidence*. Routledge.
- Çınar, O. (2024). Revisiting native grammar through L2 theories: Knowledge and processing of null and overt subject pronouns in Turkish. *Nesne Psikoloji Dergisi*, 12(33), 331–350. <https://doi.org/10.7816/nesne-12-33-03>
- Eisenwort, B., Till, B., Hinterbuchinger, B. ve Niederkrotenthaler, T. (2014). Sociable, mentally disturbed women and angry, rejected men: Cultural scripts for the suicidal behavior of women and men in the Austrian print media. *Sex Roles*, 71, 246–260. <https://doi.org/10.1007/s11199-014-0395-3>
- Enç, M. (1986). Topic switching and pronominal subjects in Turkish. D. I. Slobin ve K. Zimmer (Ed.), *Studies in Turkish linguistics* içinde (s. 195–208). John Benjamins.
- Erdoğan, M., Yıldızeli, S. ve Karar, E. N. (2024). Bir e-intihar notunun psikodilbilimsel analizi. *Adli Bilimler ve Suç Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 95–115.
- Fincan, A. (2019). *Adli dilbilim açısından idam mahkûmlarının son sözlerindeki duygu durumları* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Gibbons, J. (Ed.). (2003). *Forensic linguistics: An introduction to language in the justice system*. Blackwell.

- Gönç Şavran, T. (2025). "Bildiğimiz kadarıyla" bazı gerçekler: Türkiye'de 2001-2023 arası intihar istatistikleri. *Sosyal Bilimler ve Sağlık Bülteni (SoSa)*, 13, 30–53.
- Gregory, A. (1999). The decision to die: The psychology of the suicide note. S. Canter ve L. Alison (Ed.), *Interviewing and deception* içinde (s. 127–156). Ashgate.
- Gül, D. C. (2010). *Tanıtsallığın durum anlambilimsel sunumu: Türkçede tanıt türleri* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Ankara Üniversitesi.
- Ioannou, M. ve Debowska, A. (2014). Genuine and simulated suicide notes: An analysis of content. *Forensic Science International*, 245, 151–160. <https://doi.org/10.1016/j.forsciint.2014.10.035>
- Jobes, D. A. ve Nelson, K. N. (2006). Shneidman's contributions to the understanding of suicidal thinking. T. E. Ellis (Ed.), *Cognition and suicide: Theory, research, and therapy* içinde (s. 29–49). American Psychological Association.
- Johanson, L. (2000). Turkic indirectives. L. Johanson ve B. Utas (Ed.), *Evidentials: Turkic, Iranian and neighbouring languages* içinde (s. 61–87). Mouton de Gruyter.
- Jones, N. J. ve Bennell, C. (2007). The development and validation of statistical prediction rules for discriminating between genuine and simulated suicide notes. *Archives of Suicide Research*, 11(2), 219–233. <https://doi.org/10.1080/13811110701249847>
- Karbeyaz, K., Akkaya, H., Balcı, Y. ve Urazel, B. (2014). İntihar notlarının analizi: Eskişehir deneyimi. *Nöropsikiyatri Arşivi*, 51, 275–279. <https://doi.org/10.4274/npa.y7000>
- Landis, J. R. ve Koch, G. G. (1977). The measurement of observer agreement for categorical data. *Biometrics*, 33(1), 159–174.
- Leenaars, A. A. (1988). *Suicide notes: Predictive clues and patterns*. Human Sciences Press.
- Leenaars, A. A. (1996). Suicide: A multidimensional malaise. *Suicide and Life-Threatening Behavior*, 26(3), 221–236.
- Leenaars, A. A. (2010). Edwin S. Shneidman on suicide. *Suicidology Online*, 1, 5–18.
- Lee, Y. ve Joh, G. (2023). Analyzing suicide notes with forensic linguistics and deep learning techniques. *The Linguistic Association of Korea Journal*, 31(2), 101–122.
- McMenamin, G. R. (2002). *Forensic linguistics: Advances in forensic stylistics*. CRC Press.
- O'Connor, R. C., Sheehy, N. P. ve O'Connor, D. B. (1999). A thematic analysis of suicide notes. *Crisis: The Journal of Crisis Intervention and Suicide Prevention*, 20(3), 106–114.
- Ogilvie, D. M., Stone, P. J. ve Shneidman, E. S. (1966). Some characteristics of genuine versus simulated suicide notes. P. J. Stone (Ed.), *The general inquirer: A computer approach to content analysis* içinde (s. 527–535). MIT Press.
- Olsson, J. (2008). *Forensic linguistics* (2. bs.). Continuum.
- Osgood, C. E. ve Walker, E. G. (1959). Motivation and language behavior: A content analysis of suicide notes. *The Journal of Abnormal and Social Psychology*, 59(1), 58–67. <https://doi.org/10.1037/h0047078>
- Özsoy, A. S. (1987). The null subject parameter and Turkish. H. E. Boeschoten ve L. T. Verhoeven (Ed.), *Studies on modern Turkish: Proceedings of the third conference on Turkish linguistics* içinde (s. 82–90). Tilburg University Press.
- Pastika, I. W., Widiatmika, P. W. ve Triadnyani, I. G. A. A. M. (2025). Linguistic markers in cross-nation suicide notes and their implications for authenticity verification. *Indonesian Journal of Applied Linguistics*, 15(1), 59–73. <https://doi.org/10.17509/ijal.v15i1.75562>
- Pennebaker, J. W. (2011). *The secret life of pronouns: What our words say about us*. Bloomsbury Press.
- Pennebaker, J. W., Boyd, R. L., Jordan, K. ve Blackburn, K. (2015). *The development and psychometric properties of LIWC2015*. University of Texas at Austin.

- Pennebaker, J. W., Francis, M. E. ve Booth, R. J. (2001). *Linguistic inquiry and word count: LIWC 2001*. Lawrence Erlbaum Associates.
- Pestian, J. P., Matykiewicz, P. ve Linn-Gust, M. (2012). What's in a note: Analysis of suicide notes by statistical natural language processing. *Cognitive Computation*, 4(2), 263–271.
- Rayon, L. J. (2022). Linguistic oddness in Philippine suicide notes: A forensic discourse analysis. *LEARN Journal: Language Education and Acquisition Research Network*, 15(2), 30–56.
- Samraj, B. ve Gawron, J. M. (2015). The suicide note as a genre: Implications for genre theory. *Journal of English for Academic Purposes*, 19, 88–101. <https://doi.org/10.1016/j.jeap.2015.04.006>
- Shapero, J. J. (2011). *The language of suicide notes* [Doktora tezi, University of Birmingham]. University of Birmingham eTheses Repository.
- Shneidman, E. S. (1973). Suicide notes reconsidered. *Psychiatry*, 36(4), 379–394.
- Shneidman, E. S. (1985). *Definition of suicide*. John Wiley & Sons.
- Shneidman, E. S. (1993). *Suicide as psychache: A clinical approach to self-destructive behavior*. Jason Aronson.
- Shneidman, E. S. ve Farberow, N. L. (1957). *Clues to suicide*. McGraw-Hill.
- Stack, S. ve Bowman, B. (2017). Cultural scripts: Analysis of suicide location in film, 1900–2013. *Sociological Focus*, 50(4), 1–15. <https://doi.org/10.1080/00380237.2017.1312980>
- Stirman, S. W. ve Pennebaker, J. W. (2001). Word use in the poetry of suicidal and nonsuicidal poets. *Psychosomatic Medicine*, 63(4), 517–522.
- Swales, J. M. (1996). Occluded genres in the academy: The case of the submission letter. E. Ventola ve A. Mauranen (Ed.), *Academic writing: Intercultural and textual issues* içinde (s. 45–58). John Benjamins.
- Tanrıver, U. (2016). *İntihar mektuplarının psikodilbilimsel içerik ve tür özellikleri bağlamında incelenmesi: Adli dilbilimsel bir yaklaşım* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Tausczik, Y. R. ve Pennebaker, J. W. (2010). The psychological meaning of words: LIWC and computerized text analysis methods. *Journal of Language and Social Psychology*, 29(1), 24–54.
- Teixeira, A. S., Talaga, S., Swanson, T. J. ve Stella, M. (2021). Revealing semantic and emotional structure of suicide notes with cognitive network science. *Scientific Reports*, 11, 19423. <https://doi.org/10.1038/s41598-021-98147-w>
- Turan, Ü. D. (1995). *Null vs. overt subjects in Turkish discourse: A centering analysis* [Doktora tezi]. University of Pennsylvania.
- Yavaş, F. (1980). *On the meaning of tense and aspect markers in Turkish* [Doktora tezi]. University of Kansas.

Not: Bu çalışmayı destekleyen ek materyaller, aşağıdaki DOI adresi üzerinden erişilebilen açık bir akademik depoda bulunmaktadır: 10.5281/zenodo.18084565